

יען לא האמנתם בי

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת־הַמָּטָה וְהַקֵּהל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאֶהְרֹן אַחִיד וְדַבַּרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעֵרֶם: ... וַיֵּרָם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמַיִם וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתַּהֲרֵם הָעֵדָה וּבְעֵרֶם: וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהְרֹן יַעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקֵּהל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם: הֲמָה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֹתָהּ וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (במדבר פרק כ פסוקים ז-ג).¹

ילקוט שמעוני פרשת חקת רמז תסד

ארבע חטאות כתובין כאן: לא האמנתם, לא קדשתם, מעלתם, מריתם. "לא האמנתם" - שלא אמרתי לכם להכות והכית אותו. "ולא קדשתם" - לעיני כל ישראל להוציא להם מים מכל סלע שרוצים. "מעלתם" - אמרת המן הסלע הזה. "מריתם" - ודברתם אל הסלע שנה עליו פרק אחד ועברת על דברי.²

שבת דף צז עמוד א

אמר ריש לקיש: החושד בכשרים לוקה בגופו, דכתיב: "והן לא יאמינו לי" ... אמר לו: הן מאמינים בני מאמינים, ואתה אין סופך להאמין. הן מאמינים, דכתיב: "ויאמן העם". בני מאמינים - "והאמין בה".³ אתה - אין סופך להאמין, שנאמר: "יען לא האמנתם בי".⁴

שמות רבה א יח

"היאורה תשליכהו" - למה גזרו להשליכם ליאור? לפי שהיו רואים האסטרוולוגים שמושיעים של ישראל על ידי מים ילקה, והיו סבורים במים יטבע. ולא היה כך, אלא על ידי מים נגזרה עליו גזרת מיתה, שנאמר: "יען לא האמנתם בי להקדישני ... לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם".⁵

ספרי דברים פיסקא שמ, מדרש תנאים לדברים פרק לב פסוק נא

¹ זו פרשת מי מריבה בגינה נענשו משה ואהרן שלא להיכנס לארץ. פרשה שמשה מעיד על עצמו בברכת שבט לוי: "תריבהו על מי מריבה". ובתהלים קו לב: "וַיִּקְצִיפוּ עַל־מִי מְרִיבָה וַיִּרְעוּ לְמֹשֶׁה בְּעֵבְרוֹם". כידוע, רבו הפירושים בחטאו של משה. כדברי אור החיים: "פרשה זו רבו עליה כל מפרשי התורה" (במלרע ובב"ת דגושה כפי שנקדנו או שמא במלעיל וב"ת רפויה). והוא מסכם עשר דעות של קודמיו לפני שמביא את שיטתו.. ראה גם חמישה גיליונות שהקדישה [נחמה לייבוביץ לדין בנושא](#). ואנו נוסיף בה נופך מעט ונתמקד בנתיב המדרש.

² מדרש זה מבליט את העובדה שריבוי הדעות באשר לחטאו של משה במי מריבה מקורו כבר במקרא עצמו, שכן חטא זה מוזכר בתורה ארבע פעמים ובארבע לשונות שונים. כאן "לא האמנתם בי", מיד בהמשך פרשתנו במיתת אהרון: "על אשר מריתם את פי" (במדבר כ כד) ובפרשת פנחס כאשר משה מצטווה להתכונן למיתתו: "כאשר מריתם פי" (במדבר כז יד). ואולי החמור מכולם, בסוף פרשת האזינו: "על אשר מעלתם בי" (דברים לב נא) ושם גם "על אשר לא קדשתם". נראה שמדרש זה משמש סמך למפרשים אשר, כאמור, האריכו והרבו בחטאו של משה. ראה אבן עזרא ורמב"ן על פרק כ פסוק ח וכן אור החיים הנ"ל: "ותרתי לי מנוחה בדברי הראשונים ז"ל ואמצא במדרש וכו' " והוא מצטט בהמשך את המדרש שהבאנו וגם בו לא מוצא מנוח: "וחל עלינו חובת גברא לתת טעם לאיש האלהים על ארבעת השגות אשר אינו ראוי לאחת מהנה". ואנו נוסיף להעמיק במדרשים עצמם.

³ אין זו הפעם הראשונה שנאמר למשה שלא ישווה עצמו לאברהם. ראה שמות רבה ב ו: "ויאמר הנני" - הנני לכהונה ולמלכות. אמר לו הקב"ה: במקום עמודו של עולם אתה עומד?! אברהם אמר "הנני" ואתה אומר "הנני"?! ראה [דברינו אל תקרב הלום – הקרב אלך את אהרון](#), בפרשת תצוה.

⁴ וכי יכול להיות סיום יותר כואב מזה לחייו ושליחותו של משה, לשמוע שהוא זה שאיננו מאמין, אותו משה שעליו נאמר: "ויאמינו בה" ובמשה עבדו!" ראה רש"י על הפסוק: "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיהו פרק ב פסוק ב) שהוא אומר: "ומה הוא חסד נעורייך? לכתך אחר שלוחי משה ואהרן מארץ נושבת יצאתם למדבר ואין צדה לדרך, כי האמנתם בי". לעם ישראל, לדור המדבר, נשמרת "האמנתם בי" לדורות ולמשה ואהרן לא? אבל רש"י אומר גם "לכתך אחר שלוחי משה ואהרון". בכל זאת, נחמה פורתא. ראה דברינו [דור המדבר וחלקו לעולם הבא](#) בפרשת שלח לך וכן [חסד נעורים](#) בפרשת מטות.

⁵ גם כאן, דרך מוטיב המים, יש חיבור של סופו של משה עם תחילתו, עם לידתו. ראה מדרש תנחומא (בובר) פרשת שמות סימן כ במעמד הסנה: "רמז לו הקב"ה רמז, אמר לו: מהיכן את נוטל שלך? מן המים, שנאמר: ולקחת ממימי היאור (שמות ד). אמר ר' שמואל בר נחמיה: רמז לך שאתה) נוטל את שלך מן המים, שנאמר: המן הסלע הזה נוציא לכם מים". מופת הפיכת המים לדם (המים שלקו) הוא הרמז למי מריבה! ובסופו של דבר האסטרוולוגים (האיצטגננינים) המצריים לא ראו כל כך רע.

"על אשר מעלתם ביי"6 - מי גרם לכך? לא אתם גרמתם לכם למעול ביי! "על אשר לא קדשתם אותי" - לא אתם גרמתם שלא לקדש אותי? "על אשר מריתם את פי"7 - מי גרם לכך? לא אתם גרמתם לכם למרות את פי?! הלא את(ה) הוא משה שאמרתי לך "ויאמר ה' אליו מזה בידך ויאמר השלך ארצה ויהי לנחש". והרי הדברים קל וחומר: ומה אם נסים הראשונים שהיו קשים לא עיכבת מהם, הדבר הזה שהוא קל צריך היית לעכבו?! מניין אתה אומר שלא יצא משה מן העולם עד שצררה בכנפו, שנאמר: "כי מנגד תראה את הארץ"8.

מדרש תנחומא (בובר) פרשת חוקת סימן לא, במדבר רבה יט

"יען לא האמנתם ביי" (במדבר כ יב). וכי לא אמר משה דבר קשה מזה, שנאמר: "הצאן ובקר ישחט להם" (במדבר יא כב)? אף שם אינה אמנה והיא גדולה מזו? ולמה לא גזר עליו הקב"ה מיתה שם? משל למלך שהיה לו אוהב, והיה מגיס בינו לבין המלך בדברים קשים, ולא הקפיד עליו המלך. לימים עמד והגיס בפני הלגיונות, גזר עליו מיתה. אף כך אמר הקב"ה למשה: מה שעשית ביני לבינך לא הקפדת, עכשיו כנגד הרבים אי אפשר, שנאמר: "להקדישני לעיני בני ישראל" (שם)10.

מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת חקת

"לא האמנתם ביי" - וכי לא אמר משה דבר קשה מזה? והלא קשה מזה אמר: "הצאן ובקר ישחט" אלא הראשונה מפני שלא הייתה בפרהסיא אלא לפניו לא נענש עליה, אבל עכשיו כנגד הרבים - לכן לא תביאו וגו'11. זה שהכתוב אומר: "יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים" (קהלת ח יד)12. כשקילל הקב"ה את הנחש לא הניחו לטעון אלא מיד: "כי עשית זאת ארור אתה". וכן למשה לא הניחו לטעון, אלא מיד: "יען לא האמנתם בי לכן לא תביאו"13.

מדרש תנאים לדברים פרק לא

⁶ דווקא לאהרון שעוסק בעבודת הקודש לנקוט בלשון מעילה היא לשון קשה. ראה רמב"ן על הפסוק: "כי הנהנה מן ההקדש נקרא מעילה".

⁷ "מריתם" גם הוא ביטוי קשה למדי. לא רק שהוא מופיע פעמיים בתורה (ראה הערה 2 לעיל) אלא שיש בו תוכחה קשה, בבחינת אתם אמרתם לבני ישראל: "שמעו נא המורים" - ובספר דברים שלוש פעמים אומר משה לבני ישראל "ממרים הייתם עם ה' - אתם הם המורים! ולא ראיתי מי שמקשר את "מריתם" עם "המורים" והמאיר עינינו יבורך בכל מילי דמיטב.

⁸ מדרש זה דורש את האזכור האחרון, ואולי החמור מכולם, של חטא מי מריבה בסוף ספר דברים ערב פטירת משה. יש בו גם אזכור של ריבוי הלשונות "מריתם", "לא קדשתם" וכו', בבחינת סוגים שונים של "מעלתם" וגם הקישור עם תחילת שליחותו/מנהיגותו של משה. ללא ספק מדרש זה הוא מהמחמירים עם משה. גם הביטוי לצרור בכנפו הוא קשה מאד ולא מצאנו כמותו בכל המדרשים אלא ביחס למשה. ועוד נידרש לביטוי זה בהמשך דברינו.

⁹ חוסר האמנה של משה (ואהרון) בחטא מי מריבה קטן מזה של המתאווים שבפרשת בהעלותך ואע"פ כן נענש משה כאן יותר משום שחוסר אמנה זה היה בפומבי (בפרהסיה) כפי שהמדרש ממשיך ומסביר.

¹⁰ לא כ"כ ברור איזו חסר אמנה היה כאן בפומבי, שהרי בני ישראל לא ידעו שהציווי למשה היה לדבר אל הסלע ולא להכותו. אפשר שהם ראו שמשה מתחיל לדבר ולא מיד מכה את הסלע כפעם בפעם והרגישו שהפעם זה יהיה שונה, אך ברגע מסוים חזר בו משה והחל להכות את הסלע כפי שהיו מורגלים. ואפשר שהפרהסיא חוזר לעניין "המורים" כפי שראינו לעיל (הערה 7) ונראה עוד להלן במדרש תנאים לדברים.

¹¹ חלק זה של המדרש מביא בתמצית את מה שכבר ראינו במדרש הקודם. עיקר ההקפדה על משה ואהרון הייתה לא בעצם הדברים (המעשים) אלא שהם נעשו בפומבי. המשך המדרש הוא עיקר עניינינו.

¹² הצדיק הם משה ואהרון. ומי הוא הרשע? - אדם הראשון. ראה גמרא שבת נה ע"ב: "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון? אמר להם: מצוה קלה צויתיו ועבר עליה. אמרו לו: והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ומתו! אמר להם: מקרה אחד לצדיק ולרשע לטוב ולטהור ולטמא (קהלת ט ב)". לא היו משה ואהרון ראויים לעונש שקבלו (אי הכניסה לארץ והמיתה הם אותו עונש לגביהם, ראה דברינו מיתת משה בפרשת ואתחנן). אפילו על מצווה קלה לא עברו כאדם הראשון. אפילו המעשה בפומבי לא נחשב! ולמה נענשו? אין הסבר. זו אחת מתמיהותיו של קהלת: "יִשְׁרָהֵבֵל אֲשֶׁר נִעְשָׂה עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צְדִיקִים אֲשֶׁר מְגִיעַ אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַרְשָׁעִים וְיֵשׁ רְשָׁעִים שְׂמִיגֵי אֲלֵהֶם כְּמַעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים אֲמֹרְתִי שְׁגַם-זֶה הֶבֶל". ראה דרשה ארוכה על פסוק זה מקהלת, במדרש ויקרא רבה פרשה כ (אחרי מות שני בני אהרון).

¹³ ההשוואה עם הנחש היא אולי החריפה מכולם! ראה סנהדרין כט ע"א: "מניין שאין טוענין למסית - מנחש הקדמוני". כך גם למשה! הקשר של משה עם הנחש הוא נושא שראוי לדרוש בו בפנים רבות. התחלתו בתחילת שליחותו של משה וכבר שם נגזר עליו. ראה שמות רבה ג יב: "תפש משה מעשה הנחש שהוציא לשון הרע על בוראו שנאמר: כי יודע אלהים (בראשית ג ה) - כשם שלקה הנחש, כך זה עתיד ללקות. ראה מה כתוב: ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש. לפי שעשה מעשה נחש, לכך הראה לו את הנחש, כלומר: עשית מעשה של זה". משה קשור לנחש בעוד מקום בפרשתנו (פרק כא ד-י) וגם שם יש עניין של אמונה, כדברי המשנה במסכת ראש השנה פרק ג משנה ח: "וכי נחש ממית או נחש מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהן שבשמים היו מתרפאים". וכבר זכינו לדון בנושא הנחש ומשה בדברינו [נחש הנחשת](#) וכן [נחשת](#) בפרשה זו.

משיב הקב"ה ואמר למשה: הלא כמה פעמים הייתי מצוה אותך לסבול טרחן של בני.¹⁴ וכשבאו למי מריבה קראת להן שוטים ואמרת שמעו נא המורים! עכשיו הסתלק מהם, דלית אורחיה דבר נש חכים למיזל עם שטיי (אין דרכו של חכם ללכת עם שוטה).¹⁵

מדרש תנחומא (בובר) פרשת ואתחנן סימן ו

א"ל הקב"ה: רב לך אל תוסף דבר. אמר לפניו: שמא יאמרו הדורות אילמלא לא מצא במשה דברים רעים לא היה מסלקו מן העולם! א"ל: כבר כתבתי בתורתך "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה". אמר לפניו: ריבונו של עולם, שמא יאמרו הבריות בקטנותי עשיתי רצונך, בזקנותי לא עשיתי רצונך! א"ל: כבר כתבתי: "על אשר מעלתם בי וגוי, על אשר לא קדשתם אותי".¹⁶

אמר לפניו: אם רצונך, אכנס לארץ ואהיה שם שנים ושלוש שנים ואחר כך אמות. א"ל: גזירה היא מלפני. א"ל: אם לא אכנס בחיי, איכנס לאחר מותי. א"ל: לא בחייך ולא במוותך. אמר לפניו: ריבונו של עולם, כל הכעס הזה עלי למה" - "על אשר לא קדשתם אותי".¹⁷

ויקרא רבה לא ד

כך אמר משה לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, כתוב בתורתך מפני מה איני נכנס לארץ ישראל, שלא יהו ישראל אומרים: דומה שזייף משה את התורה או שאמר דבר שלא נצטווה. אמר לו הקב"ה: חייך שאני כותבה, שלא הייתה אלא על המים, זהו שכתוב: "כאשר מריתם פי במדבר צין" (במדבר כז, יד).¹⁸

ר' שמעון מושלו משל: למה הדבר דומה? למלך שהיה מהלך בדרך ובנו עמו על קרוכין.¹⁹ כיון שהגיעו למקום צר, נהפכה קרוכין על בנו, נסמית עינו, נקטעה ידו, נשברה רגלו. כיון שהיה המלך מגיע לאותו מקום, היה מזכיר ואומר: אי לי, כאן ניזק בני, כאן נסמית עינו, כאן נקטעה ידו וכאן נשברה רגלו. כך הקב"ה מזכיר בתורתו מי מריבה שלש פעמים,²⁰ לומר: כאן הרגתי את משה, כאן הרגתי את אהרן, כאן הרגתי את מרים.²¹

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה א סימן ג

דבר אחר: "צאי לך בעקבי הצאן", אמר לו (הקב"ה למשה): סוף כל הדור למות ואת תהוי כותייהון.²² מהיכן היה לו הדבר הזה? רבי שמואל בר נחמן אמר: מהסנה. דאמר רבי שמואל בר נחמן: כל שבעת ימי הסנה היה

¹⁴ ראה דברינו [בני סרבנים הם](#) בפרשת שמות.

¹⁵ ובפסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא יד שמעו: "למה היה משה דומה? למלך שמסר את בנו לפידגונו, אמר לו: אל תהי קורא לבני מורה. מה הוא דין לישנא מורה? א"ר ראובן: בהדין לישנא יוונים צווחים לשיטא מורוס. פעם אחת היקניטו וקרא אתו מורה. אמר לו המלך: כל עצמי הייתי מצוה אותך ואומר לך אל תהי קורא לבני מורה, ואת קורא לבני מורה! לית עסקיה דערים מהלך עם שטי". הכתוב אמנם אומר "יען אשר לא האמנתם בי", אבל ממדרשים אלה נראה שחוסר האמון או האמנה של משה הוא עם העם! אותו העם שמשו חשש מאמנותו בתחילת השליחות כשאמר: "והם לא יאמינו לי" (ווענש על זה), הוא העם ששוב אין אמן בינו ובין משה. חוסר אמן בעם, בעם ה', הוא גם חוסר אמן "בי".

¹⁶ "אשר לא קדשתם אותי" - לקולא. זה החטא, לא אחר ולא יותר. וכבר ציינו מספר פעמים שזה אחד המוטיבים הראשיים של ספר בראשית (והתורה והתנ"ך בלבד) שחטאי אבות האומה אינם מכוסים או מטואטאים ולפיכך אין צורך להאריך ולדרוש ולחפש חטאים נוספים. התורה אינה מכסה. זה חטאם. ראה דברינו [נטלתי ספר בראשית וקראתי בו](#) בפרשת וישב.

¹⁷ "אשר לא קדשתם אותי" - לחומרא. ראה ספרי במדבר פיסקא קלז: "על אשר מריתם פי במדבר מריבה במדבר סין, ר' שמעון בן אלעזר אומר: אף משה ואהרן בהיכרת מתו, שנאמר: על אשר לא קדשתם אותי (דברים לב נא) - הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטור". משה ואהרן מתו מיתת כרת! ראה גמרא מועד קטן כח ע"א שגם שמואל מת בכרת.

¹⁸ משה הוא שמבקש שחטאו יכתב. ראה ספרי זוטא פיסקא כז: "כאשר מריתם פי במדבר צין - משה אמר לפני המקום: ריבונו, כתוב מפני מה פרעתי ממנו! אמר לו המקום: אני כותבה שלא הייתה אלא על המים, שנאמר: כאשר מריתם פי במדבר צין. איוב אמר לפני המקום: ריבונו, כתוב מפני מה פרעת ממני. א"ל המקום: אני כותבה שלא הייתה אלא על חנם ... דוד אמר לפני המקום: ריבונו, אל תכתוב מפני מה פרעת ממני. אמר לו המקום: לא שווה לך שלא יהו הבריות אומרים הרבה עבירות היו ביד דוד אלא שלא כתבן המקום? אלא אני כותבה שלא הייתה אלא אחת, שנאמר: אשר עשה דוד הישר בעיני ה' רק בדבר אוריה החתי". וכבר הארכנו במחלוקת זו שבין דוד ומשה בדברינו [יכתב עונוי](#) בפרשת חוקת בשנה האחרת.

¹⁹ מרכבה.

²⁰ שלוש תזכורות, מלבד סיפור המקרה עצמו במקום. ראה שוב הערה 2 לעיל.

²¹ כאן מתהפך הגלגל. ריבוי הפעמים בהם מוזכר חטא מי מריבה הוא עדות לצערו של המלך. לא לגודל החטא, אלא לפום צערא. האם ראו הפרשנים מדרש זה? אזכור אהרון הוא ברור ואת אזכור מרים יש לחבר דרך הסתלקות בארה של מרים, גם היא בפרשתנו, אשר גרמה לחוסר המים לעם לשתות ובעקפיין לכעסם של משה ואהרון. ראה דברינו [בארה של מרים](#) בפרשה זו.

²² האם זו אמירה כללית שסופך משה למות כמו דור המדבר שהוצאת ממצרים, או שמא אמירה מהותית יותר שגורלך נקשר בגורל דור המדבר, כדברי מדרש במדבר רבה יט יג: "אמר לו הקב"ה למשה: באיזה פנים אתה מבקש לָכַנס לארץ? משל לרועה שיצא לרעות צאנו של מלך ונשביית הצאן. ביקש הרועה לכנס לפלטרין של מלך. אמר לו המלך: אם אתה נכנס עכשיו, מה יאמרו הבריות? שאתה השביית הצאן!". ראה דברינו [כי לא תעבור את הירדן הזה](#) בפרשת ואתחנן.

הקב"ה מפתה את משה שילך בשליחותו למצרים, שנאמר: "ויאמר משה אל ה' בי ה' לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם מאז דברך אל עבדך" (שמות ד י) - הרי ששה ימים. ויומא דהוה קאים בגויה, הרי שבעה ימים.²³ ובסוף אמר להקב"ה: "שלח נא ביד תשלח". אמר לו הקב"ה: חייך, שאני צוררה לך בכנפיך. ומתי פרע לו הקב"ה? רבי ברכיה ורבי חלבו ורבי לוי. חד אמר כל שבעת ימי המלואים היה משמש בכהונה גדולה סבור שהיא שלו ובסוף נאמר לו אינה שלך של אהרן אחיך ... רבי חלבו אמר: כל שבעת ימי אדר היה משה מפייס ומתחנן לפני הקב"ה שיכנס לארץ ובסוף אמר לו (דברים ג) כי לא תעבור את הירדן הזה.²⁴

שבת שלום
מחלקי המים

²³ ראה פירוש מרגליות במקבילה בויקרא רבה יא ו שעושה את החשבון איך מגיעים לשבעה ימים בסנה. ראה מדרש זה גם בויקרא רבה יא ו, פרשת שמיני וכן במדרש תהלים מזמור יח שם גם מודגש שמה מתווכח עם הקב"ה בסנה שעדיין לא הגיע זמנם של ישראל להיגאל: "כבר חשבתי מה שאמרת לאברהם אבינו בין הבתרים, ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה (בראשית טו יג), ועדיין לא נשלמו, ולא עשו שם אלא מאתים ועשר", והקב"ה עושה לו את החשבון מהולדת יצחק. מדרשים אלה אינם מתייחסים ישירות לנושא שלנו, אבל הבאנו אותם, לסיום, ראשית בגלל הביטוי "חייך שאני צוררה לך בכנפיך" שהוא ביטוי קשה מאד שכבר ראינו במדרש תנאים דברים לב נא לעיל ועד כמה שבדקנו, לא מצאנו כמותו בכל המדרשים אלא ביחס למשה! ואיך אפשר שלא להשוות עם הפסוק בהושע יג יב: "צָרוּר עֶזְרָא וְעֶזְרָא חֶטְאָתוֹ" (ולא "בצרור החיים" של דוד ואביגיל, שמואל א כה כט). ושנית, יותר לעניינינו, עפ"י סוגת מדרשים אלה, הגזירה של משה שלא ייכנס לארץ איננה קשורה לחטא מי מריבה. כל זה רק עילה להיתפס למשה. הסיבה האמתית מצויה בעצם תחילת שליחותו של משה, תחילה בסירובו שלא לקבל עליו את השליחות, ואח"כ בלקיחת השליחות עליו עם כל הלב ועד כדי עימות עם הקב"ה. ראה בהקשר זה גם מדרש שמות רבה ה כב שבשביל שהתריס משה ואמר: "והצל לא הצלת את עמך", "מכאן אתה למד שנטל משה עכשיו את הדין שלא יכנס לארץ". ראה דברינו [אותם הנתונים תחת הבניין](#) בפרשת שמות.